

Okul Öncesi Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği Üzerine Bir Değerlendirme

The Importance And Necessity Of Pre-School Education

ÖZET

Okul öncesi eğitim; çocukların temel eğitime hazırlanmasını sağlayan, aile ve çevrenin verdiği imkanlara destek veren, çocuğun doğuştan ve çevreden aldığı eşit olmayan şartları temel eğitimden önce ortadan kaldıran bir aşamadır.Devletlerin gelişmesinde eğitim çok önemli bir konuyu oluşturur. Bir ülkede ekonomik ve toplumsal açıdan ilerleme bekleniyorsa önce eğitim konusuna değer vermek gerekir. Okul öncesi eğitim ise eğitim aşamalarının en önemli bölümünü oluşturur. Okul öncesi eğitim çocukların gelişme özelliğine uygun olarak yapılmalıdır. Bunun yanında uygun bir eğitim sistemi ve bu eğitim sistemine uygun sağlıklı bir çevre ile çocuğun gelişimi sağlamalıdır. Eğitimde, sistemle birlikte çevre şartlarının da önemi ve katkısı büyüktür. Çocuklara hizmet amacı ile oluşturulacak çevre, onların her alanda gelişmesine uygun olmalıdır. Bu çalışmada; okul öncesi eğitim için uygun yaşın ne olduğu, okul öncesi eğitimin çocuğa sağladığı faydanın neler olduğu,okul öncesi eğitimde kazanılan davranış şekillerinin çocuğun tüm yaşamı boyunca devam etmesi ve sonraki yaşamında öğrenme beceri ve gelecek yaşlardaki başarısına müspet katkısı olması, çocuğun sosyal ve duygusal gelişmesine destek olması amacıyla okul öncesi eğitimi her çocuğun almasının önemi ve faydaları ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Sosyal Beceri Kazanma, Kendini İfade Edebilme, Öz Bakım, Beklentiler

ABSTRACT

Pre-school education; It is a stage that ensures the preparation of children for basic education, supports the opportunities provided by the family and the environment, and eliminates the unequal conditions that the child receives from birth and environment before basic education. Education constitutes a very important issue in the development of states. If economic and social progress is expected in a country, it is necessary to value education first. Pre-school education is the most important part of the education stages. Pre-school education should be carried out in accordance with the developmental characteristics of children. In addition, a suitable education system and a healthy environment suitable for this education system should ensure the development of the child. In education, the importance and contribution of environmental conditions is great along with the system. The environment to be created for the purpose of serving children should be suitable for their development in all areas. In this study; What is the appropriate age for pre-school education, what are the benefits of pre-school education for the child, the behavior patterns gained in pre-school education continue throughout the child's life and contribute positively to the learning skills and success in the next life, to support the social and emotional development of the child For this purpose, the importance and benefits of every child receiving pre-school education are expressed.

Keywords: Pre-School Education, Social Skills Acquisition, Ability to Express Oneself, Self Care, Expectation

GİRİŞ

Eğitim insanın doğumu ile başlayan ve yaşamı boyunca devam eden sürekliliktir. Bu süreklilikte insanın gelişmesiyle doğru orantılı olarak meydana gelen önemli kritik süreçler vardır. Okul öncesi ya da 0-6 yaş olarak ifade edebileceğimiz bu süreç insanın gelişimine önemli katkısı olduğu net şekilde ifade edilebilir. Zihni yönden gelişmenin büyük oranda bu dönemde tamamlanacağını bilmesi, okul öncesi çağda yapılacak etkinliklerin ve verilecek eğitimin değeri artacaktır.Erken dönem çocuk eğitimi veya okul öncesi eğitimi ismlendirilen olarak 0-6 yaş aralığı çocukların eğitimi ile ilgili tartışmalar oldukça eski zamanlara dayanır. Batılı devletlerin tarihinde Aristo ve Eflatun gibi düşünürlerin düşüncelerinde erken dönemde çocuk eğitimi ile ilgili çeşitli görüşlerine rastlanılmakta, J.J.Rousseau'nun ise bu dönemle ilgili kitabı olduğu bilinmektedir. Genel olarak,18.yy. başı itibarıyla kurumsal olarak okul öncesi döneme önem verilmeye başlandığı görülmektedir.

Naci Kara ¹
Mehmet Baysal ²
Muharrem Yeni ³

How to Cite This Article

Kara, N., Baysal, M. & Yeni, M. (2023). "Okul Öncesi Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği Üzerine Bir Değerlendirme", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(70): 3319-3326. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.69064>

Arrival: 24 February 2023
Published: 30 April 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Müdür, İsmet İnönü İlkokulu, Karaman, Türkiye

² Şube Müdürü, İl MEM, Karaman, Türkiye

³ Memur, İl MEM, Karaman, Türkiye

Türklerin tarih sürecinde okul öncesi eğitimin Fatih Sultan Mehmet döneminde kuruluşu yapılan 'Sıbyan Mektebi'ne kadar gittiği, dini ve temel sosyal bilgiler eğitiminin verildiği bu kurumlarla birlikte 'Daruleytam ' adı verilen kimsesi olmayan çocuklara barınma ve temel eğitim ihtiyaçlarının giderildiği kurumların varlığı bilinmekte, herhangi bir zorunlulu olmayan bu eğitim kurumlarına 5-6 yaşlarında kız-erkek tüm çocukların katılabileceği anlaşılmaktadır. Cumhuriyetin ilan edilmesinden 1930'lu yıllara kadar 92 tane okulöncesi eğitim kurumu, 32 öğretmen ve 3895 öğrenci varken ; bu sayı 2008-2009 öğretim yılında 23.653 okul, 29.342 öğretmen ve 804.765 öğrenci sayısı ile olumlu bir gelişme göstermiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne kadar olan gelişmeler göstermiştir ki okul öncesi eğitiminde geleceğe yönelik çok başarılı adımlar atıldığını ancak, özellikle okullaşmanın artırılması noktasında olması gereken seviyeye gelmediğimizi vurgulamakta fayda vardır (Akyüz, 2004: 79; Derman vd.2010: 563).

Kurumsal manada okul öncesi eğitim ile alakalı çalışmalar yirminci yüzyılın başı ile birlikte başladığı, okul öncesi eğitim felsefesinin ortaya atıldığı ve alanda uygulamaların başladığı görülmektedir. İdeolojik eğitim döneminde okul öncesi eğitim insanın belleğinin şekil almasında önemli bir aşama olduğu gözlemlenmiştir.1917 yılında Rusya 'da gerçekleştirilen Bolşevik Devrimi ile " bir mühendislik çalışması" olarak mükemmel insanı yetiştirme politikasının temeli o dönemde atılmış ve dünyanın dikkatini çekecek derecede erken çocukluk eğitimine önem verilmiştir.1930'lu yıllarda dünya medyasında bu eğitim çalışmaları yer almıştır (Valkonava, 2009: 211).

Ülkemizde de dünyadaki gelişmelere ve eğilimlerle uyumlu olarak okul öncesi eğitime artan oranda önem verildiği ve diğer eğitim öğretim basamaklarına göre daha fazla vurgu yapıldığı gözlemlenmektedir. İki binli yıllardan itibaren görev yapan hükümet yetkilileri okul öncesi eğitime öncelik vermişler,gerek okul öncesi eğitim okulu alt yapısı ve gerekse okul öncesi öğretmen alımlarında diğer branşlara göre daha yüksek oranda öncelik verilmiştir. 1990-91 yılında % 5,1 olan okullaşma oranı, 2004-2005 yılında %16'ya (TÜSİAD, 2005), 2009 yılında bu oran % 29 seviyesine (Derman vd. 2010: 564) yükselmiştir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütüne üye ülkelerin yarından fazlasında 3-4 yaş aralığında çocuklardan %70'in üzerinde okul öncesi eğitimi almaktadır.3-4 yaş aralığındaki okullaşma oranının Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütüne üye ülkelerde % 72; Avrupa Birliği (19) ülkelerinin okullaşma oranı % 80 civarındadır.3 yaş, okul öncesi eğitim için global düzeyde başlangıç alt sınırı olarak kabul görmektedir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütüne üye ülkelerde hemen hemen hepsinde 5-6 yaş dönemi çocuklarda okula başlama oranı %100 olarak gerçekleşmektedir. 3-4 yaş aralığındaki çocuklarda okullaşma miktarı; Belçika, Danimarka, Fransa, İzlanda, İtalya, Yeni Zelanda, İspanya, İngiltere ve Estonya gibi devletlerde %90'ın üzerine çıktığı görülmektedir.Amerika Birleşik Devletleri'nde 4 yaş aralığındaki çocukların %75'i, 3 yaş aralığında %50'si devlet ve özel sektör okul öncesi okullara gitmektedir (UNICEF, 2007).

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütüne üye ülkelerle ülkemizin okul öncesi eğitime devam eden çocukların miktarını karşılaştırdığımızda ülkemizin okul öncesi eğitim alan çocukların oranı oldukça az seviyede kalmaktadır.Bu durumu,ülkemizdeki nüfus yoğunluğunun fazla olması,çalışan bayan nüfus oranının düşük olması,devlet bütçesinden okul öncesi eğitim için ayrılan paranın sınırlı kalması ile açıklayabiliriz. (Oktay, 1993: 39; TÜSİAD, 2005).

Özellikle annelerin çalışma hayatının içinde yer alma oranının artması ile okul öncesi eğitim kurumlarının yaygınlaşması arasında doğrudan ve zorunlu bir bağlantı söz konusudur. Gelişmesini tamamlamış OECD ülkelerinde bayanların çalışma hayatına katılma oranlarının artması, okul öncesi okulların gelişim ve yaygınlık göstermesi aynı zamanlara denk düşmektedir.

0-6 yaş arası çocuklarda, zihni, duygusal, sosyal ve bedeni gelişme %70 oranında gerçekleşmektedir. 0-6 yaş aralığı çocuklarda okul öncesi eğitim dönemi olarak isimlendirilen bir dönemdir.Bu yaş aralığındaki dönemde çocukların öğrenme seviyelerinin çok yüksek olduğu, temel becerilerin, zihni yeteneklerin çok hızlı şekilde gelişme gösterdiği ve şekil aldığı bir dönemdir. Bu zaman diliminde kazandırılan beceri şekilleri, tüm hayatı boyunca devam edecektir. Beynin yapı ve fonksiyon gelişmesinin yarından fazla bir bölümü 0-4 yaş aralığındaki dönemde tamamlandığı bilinmektedir.0-4 yaş arası dönemde kazanılan tecrübeler beyin çalışma şekli için belirleyici bir unsurdur. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, okul öncesi eğitime devam etmiş, okul öncesi eğitim almış çocukların akademik başarılarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu ve okuluna devam etme konusunda daha istikrarlı oldukları görülmüştür.

Ülkemizde Anaokulu ve uygulama sınıflarına, kayıtların yapıldığı eylül ayı sonu itibariyle 36 ayını tamamlayan ve 66 ayını doldurmamayan çocukların kaydı yapılır. Anasınıflarına, kayıtların yapıldığı eylül ayı sonu itibariyle 48 ayını dolduran ve 66 ayını doldurmamayan çocuklar kaydedilir. Ancak bir grup oluşturabilecek kadar çocuk bulunmayan okullarda 36-47 ay arası çocuklarda anasınıfına kaydedilmektedir.(MEB, 2014).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim için uygun yaşın ne olduğu, okul öncesi eğitimin çocuğa sağladığı faydanın neler olduğu, okul öncesi eğitimde kazanılan davranış şekillerinin çocuğun tüm yaşamı boyunca devam etmesi ve ileri yaşlardaki öğrenme yeteneği ve gelecekte göstereceği başarı üzerinde de olumlu etkileri olması, çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemesi amacıyla okul öncesi eğitimin her kişinin almasının önemi ve faydaları ifade edilmektedir. 0-6 yaş arası çocuklardaki; Psikomotor Gelişim Özellikleri; Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri ve Bilişsel Gelişim Özelliklerinin neler olduğu üzerinde durulmuş, bu yaş grubu çocuklardaki okul öncesi eğitim ile bu gelişim özelliklerine olumlu katkıları üzerinde durulmuş ve okul öncesi eğitim ile ilgili toplumda bütüncül bir bilinç oluşturma amaçlanmıştır. Ayrıca eğitim planlaması kapsamında 1963-2018 yıllarını kapsayan devlet politika belgesi niteliğinde olan 10 adet Kalkınma Planlarında yer alan eğitim politikalarındaki okul öncesi eğitim ile ilgili belirlenen hedefler üzerinde durulmuştur. Okul öncesi eğitiminde amaç, çocukların gelişim özelliklerine uygun olmalıdır. Bu amacı gerçekleştirmeye yönelik bir eğitim alt yapısı ve bu eğitim altyapısına uygun güvenli bir çevre imkanları ile çocukların gelişimine katkı sunulmalıdır. Eğitim sürecinde, oluşturulan eğitim alt yapısının yanında okulun bulunduğu çevre imkanlarının eğitime verdiği katkı çok yüksek olup, önemi her geçen gün artmaktadır. Çocukların her alanda olumlu yönde gelişimine bulunduğu çevre şartları hizmet etmeli, olumsuz davranışlar kazanmasına engel olmalıdır.

Araştırmanın Önemi

Okul öncesi eğitim çocukların temel eğitime hazırlanmasını sağlayan, ev ve çevredeki eğitim ve yetişme imkanlarına destek sunan, çocuklarda dil ve sosyal yönden var olan eşitsizlikleri erken çocukluk çağında ortadan kaldırmayı hedefleyen bir eğitim sürecidir. Eğitime verilen önem ile milletlerin kalkınmış göstergeleri arasında paralellik vardır. Milletler ekonomik ve sosyal yönden ilerlemek istiyorlarsa eğitime gereken önemi ve değeri vermek zorundadırlar. Eğitimin başlangıcını ve en önemli bölümünü okul öncesi eğitim oluşturur.

Eğitim, sosyal ve ekonomik gelişmeyi doğrudan etkileyen, aynı zamanda bu gelişmelerden etkilenen olgudur. Eğitimin en önemli bileşenini öğrenci ve öğretmenden oluşan insan unsuru oluşturur. Kaliteli bir eğitim için iyi planlanmış bir eğitim sistemi, toplumun her kesimine yaygınlaştırılmış eğitim alt yapısı, çağ nüfusunun gereksinimlerine uygun yetiştirilmiş öğretmenler ve eğitim alma bilinci verilmiş öğrenci kitlesi ile mümkündür. Eğitim ihmal edilemeyecek kadar öneme sahip bir süreç olup özellikle temel eğitimin alt yapısını oluşturan okul öncesi eğitim için devlet politikaları belirlenmeli ve bu politikalar etkin şekilde uygulanarak okul öncesi eğitim yaygınlaştırılmalı, okul öncesi eğitimin çocuğu sağladığı olumlu katkılardan tüm 0-6 yaş arası çocuklar eşit şekilde faydalanmalıdır. Bu çalışma ile eğitimin uzun soluklu bir süreç olduğu ve süreçte okul öncesi eğitimin çocukta sağladığı katkılar ifade edilmiş, okul öncesi eğitim ile ilgili orta ve uzun vadeli eğitim planlamaları yapılırken bu katkıları göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada ; 0-6 yaş arası çocuklarda okul öncesi eğitim için uygun yaşın ne olduğu, okul öncesi eğitimin çocuğa sağladığı faydalar incelenmiş, okul öncesi eğitimde kazanılan davranış şekillerinin çocuğun tüm yaşamı boyunca olumlu katkı sunmaya devam etmesi , ileri yaşlardakive gelecekteki başarı üzerinde de olumlu etkileri araştırılmıştır. Çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemesi amacıyla okul öncesi eğitimin her kişinin almasının önemi ve faydaları irdelenmiştir.

Bu araştırma, 0-6 yaş arası çocuklardaki okul öncesi eğitim ve bu grup çocuklardaki Psikomotor Gelişim Özellikleri; Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri ve Bilişsel Gelişim Özelliklerinin neler olduğu, okul öncesi eğitim ile bu gelişim özelliklerine sağladığı olumlu katkıların neler olduğu ile sınırlı tutulmuş olup, okul öncesi eğitim sonrasındaki eğitim kademeleri araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Eğitim Politikaları

Devletler sahip olduğu ekonomik ve beşeri her çeşit kaynak ve imkanlarını belirleyerek, sahip olduğu bu kaynağı en verimli bir biçimde kullanmak için hükümetler belirli dönemleri içine alan ekonomik ve sosyal politika hedeflerini ortaya koyan 'Kalkınma Planları' hazırlarlar. Uzun ve kısa vadeli olarak planları hazırlamak, bu planları hükümetin uygulamasına sunmak, uygulanışını takip etmek ve hazırlanan planların değerlendirmesini yapma amacıyla Başbakanlığa bağlı 'Devlet Planlama Teşkilatı', 30.09.1960 tarihinde yayımlanan 91 sayılı kanun ile kurulmuştur. Ülkemiz kaynaklarının verimli kullanılması, kaynaklarının tespit edilmesi kalkınmasının bir plan dahilinde sürdürülmesi amacıyla kalkınma planları 5 yıllık dönemler şeklinde hazırlanmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından ülkemizin ilk beş yıllık kalkınma planı 1963 yılında

hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bundan sonra da yine beş yıllık zaman dilimlerini kapsayan kalkınma planları hazırlanarak uygulamaya konmuştur. 1963 yılında hazırlanıp uygulamaya konulan ilk beş yıllık kalkınma planından günümüze kadar on bir tane plan hazırlanmış olup, son plan olan 'On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023' zaman dilimini içine alacak şekilde hazırlanmış ve halen uygulama süreci devam etmektedir.

Hazırlanan bu kalkınma planlarında, halkın ihtiyaç duyduğu hizmet birimleri,ülke kalkınması için çeşitli hedeflerin belirlenmesi, sosyal hayata ışık tutacak analizler ve problem alanlarına yönelik çeşitli çözüm yolları sunulur.

Hazırlanan bu kalkınma planlarının en önemli ,en kapsamlı bölümünü ülkenin eğitim politikası,eğitim için belirlenen hedefler,eğitimin karşı karşıya olduğu problemler ve çözüm önerileri oluşturur.Eğitim milletlerin gelişmesine öncülük eden olgudur. Çünkü, eğitim alanında yapılacak her ilerleme,her gelişme,her yatırım toplamların gelişmişlik seviyesine katkı yapmaktadır. Hazırlanan bu kalkınma planlarında diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da devletin sosyal devlet olma politikası çerçevesinde her vatandaşa eşit eğitim alma hakkı verme ve devletin eğitim imkanlarından eşit şekilde faydalanma ilke olarak benimsenir.

Eğitim alanını ilgilendiren 1963-2018 yılları arasını kapsayan on tane kalkınma planı hazırlanarak eğitime ilişkin politikalar belirlenmiş ve uygulanmıştır.2019-2023 yıllarını kapsayan on birinca kalkınma planı hazırlanmış olup halen uygulama süreci devam etmektedir.

Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Ekonomik ve sosyal yönden gelişme göstermek isteyen bir toplum,iyi eğitim almış, kalifiyeli insan gücüne ağırlıkvermesi gerekir.Bu sebeptendir ki devletler her yaş kuşağından tüm insanların iyi bir eğitim almasını ve bundan herkesin faydalanmasını ister.Bu eğitim aşamalarından okul öncesi eğitim aşaması,erken dönemde çocukların temel eğitime hazırlanmasını sağlayan, ev ve çevredeki eğitim ve yetişme imkanlarına destek sunan, çocuklarda dil ve sosyal yönden var olan eşitsizlikleri erken çocukluk çağında ortadan kaldırmayı hedefleyen bir eğitim sürecidir.Eğitime verilen önem ile milletlerin kalkınmış göstergeleri arasında paralellik vardır.Milletler ekonomik ve sosyal yönden ilerlemek istiyorlarsa eğitime gereken önem ve değeri vermek zorundadırlar.Eğitimin başlangıcını ve en önemli bölümünü okul öncesi eğitim oluşturur.Erken çocukluk dönemi eğitimi, çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren başlayıp ilkokula başladığı süreye kadar olan 0 ile 6 yaş arasında kalan zaman dilimini içine alan ve çocukların daha sonraki hayatlarında önemli bir paya sahip bir dönemdir.Bu dönemde çocukların fiziki, zihni, sosyal-duygusal ve dil gelişimlerinde büyük oranda gelişmeler ve gelişimi tamamlamalar görülür.Onun için bu dönemde eğitim sürecine önem verilmeli,çok dikkat edilmeli ve bilinçli hareket edilmelidir.

Bu dönemde uygulanan eğitim programlarının yalnızca çocuklara değil aileler üzerinde de olumlu etkiler yaptığı yapılan araştırmalar ortaya koymuştur(Günalp,2007:5) . Ülkelerin ekonomik yönden ilerlemeleri, refah seviyelerinin yükselmesi insan kaynağına verilen değerle doğru orantılıdır. Erken dönemde çocukların eğitimin içerisine alınması sonraki dönemlerde toplumun ilerlemesine katkısı çok fazla olmaktadır.

İnsan beyni üzerinde yapılan araştırmalarda, çocukların duyuşsal ve bilişsel olarak doğumdan beş yaşına kadar kritik bir süreçten geçtikleri ve sonraki gelişimlere temel olabilecek birçok öğrenmenin bu dönemde gerçekleştiğini belirtmektedir. Araştırmacılar, bu dönem ile ilgili olarak sosyal beceriler alanında,bilişsel,duyuşsal ve dil gelişimi gibi alanlarda ve beyin hücrelerinde önemli gelişmeler olduğunu belirtmektedirler. Okul öncesi eğitim programları ile çocuklara kendini tanıma, kültürünün ve diğer kültürlerin farkına varma,kritik analitik düşünebilme beceris kazanma, sosyal iletişim becerisi geliştirme, problem çözme ve estetik duygusu geliştirme gibi yeteneklerin elde edilmesi amaçlanır.Çünkü insanda öğrenme olayı doğum ile başlayan süreç olup,temel eğitim çağında başlanılan bir eğitim geç kalınmış,aileden veya çevreden kazanılmış olumsuz davranışların düzeltilerek,olumlu davranışlara dönüştürülmesi için geç kalınmış bir süreç olmuştur.Bu nedenle erken çocukluk döneminde verilecek bir eğitim olumlu kazanımların verimesi,olumsuz olanların düzeltilmesi için bir fırsattır.

Amerika Birleşik Devletlerinde 18 yaş altındaki çocuklarda yapılan bir araştırmada erken dönemde verilen eğitim sayesinde toplumsal ve sosyal ortamlarından kaynaklı sahip oldukları tüm olumsuz ve dezavantajlı yapılarına rağmen topluma uyum sağlama konusunda çok etkili sonuçlar ortaya koymuştur (Oktay,1993: 37; Senemoğlu,1994: 22).

Okul öncesi eğitim için tüm dünya ülkelerinde çok farklı yaklaşım tarzları olmasına rağmen bu konuda bir bilinçlenmenin olduğu,okullaşma seviyesinin yükseldiği,devletlerin sosyal politikalarında okul öncesi eğitime gereken önemin verildiği görülmektedir.Her toplumun sahip olduğu farklı sosyal ve kültürel yapısı nedeniyle okul öncesi eğitim seviyesi toplumdan topluma değişkenlik gösterebilmektedir.

Bu konuya fazla önem verilmesinin nedeni şu şekilde açıklanabilir;

- ✓ Geleneksel aile yapısının, çekirdek aile yapısına dönüşmesi,
- ✓ Şehirleşmeyle beraber akrabaların çocuklara bakım konusunda desteklerinin azalması,
- ✓ Annelerin çalışma oranının artması,
- ✓ Sınıfsal eşitsizliklerin yerine eğitimde eşitliğin sağlanması,
- ✓ Kentleşmeyle beraber çocukların apartman dairelerinde hareket alanlarının sınırlanması,
- ✓ Ebeveynlerin, çocuklarının yetiştirilmesinde bazı eksikliklerin bulunduğunu bilmeleri,
- ✓ Pedagogların, araştırmalarında ortaya çıkan çocuk yetiştirmeye ilgili bilgiler.

Okul öncesi eğitim verilerek çocuklarda dil, duygu, öz bakım, yaratıcılık ve temel eğitime hazırlık yapılması gibi ana konu başlıklarında bilişsel ve duyuşsal yönden birtakım kazanımların elde edilmesi amaçlanır. Bu eğitim süreci ile çocuğun çeşitli gelişim aşamalarındaki elde ettiği davranış biçimlerini daha yukarı bir seviyeye çıkarmak hedeflenir. Bu nedenle hazırlanacak eğitim programında dil, sanat etkinlikleri, oyun, müzik, okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları, Türkçe, fen ve doğa, drama vb. gibi etkinliklere yer verilmelidir. Yine bu dönem eğitim sistemi içinde çocuklara doğa ve çevre eğitimleri verilerek çevre ve doğanın korunması, çevre ve doğa sevgisinin verilmesi gerekir. Bu eğitimleri sonraki eğitim dönemlerinde vermek veya bu konuda başarı elde etmek pek mümkün görülmemektedir (Kesicioğlu.2009:38).

Erken dönem çocuk eğitiminde elde edilen ahlaki kurallar, bilişsel ve sosyal kazanımların çocukların ilerleyen dönemlerde kültürel, sosyal ve psikolojik gelişimleri üzerindeki etkileri son zamanlarda daha sık dile getirilmektedir. Sosyal ve ahlaki kurallar yönünden yetişmiş çocuklar yaşlılarıyla daha sağlıklı ve etkili iletişim sağlayabilmekte, daha çok arkadaş edinmekte, ailesi ve öğretmenleriyle kolay iletişime geçebilmekte, akademik ve sosyal yönden çok fazla güçlü olmaktadır. Yaşlıları ile çok fazla iletişim halinde olan çocukların, okul öncesi dönemde dinleme, anlama ve dili kullanabilme becerilerinin daha fazla gelişme gösterdiği gözlemlenmektedir. Okul öncesi eğitimi alan çocukların matematik, okuma ve dil becerilerinin daha çabuk geliştiği, bu eğitimi almayan çocukların ise reddedilme, geri çekilme, davranış bozukluğu ve başarısızlık gibi sorunlarla karşı karşıya geldiği saptanmıştır. Erken çocukluk dönemi eğitiminin, temel eğitim dilimine nasıl etki yaptığı konusunda yapılan araştırmanın sonucuna göre çocuklarda bilişsel gelişime, okula çabuk uyum sağlamada etkili olduğu, okula devamı sağladığı, sınıf tekrarı ve telafi eğitimini önleme konusundaki olumlu etkilerinin olduğu, çocuklarda eğitimde başarıyı artırma noktasında olumlu katkılar sağladığı belirtilmektedir.

Bilişsel, sosyal, duyuşsal ve fiziki gelişimin en yoğun olduğu kabul edilen 0-6 yaş arası dönemi verimli değerlendirebilmek için çocukta var olan potansiyelin çevredeki imkanlarla en yüksek düzeyde destek verilmesi gerekir. Kaliteli bir okul öncesi eğitimin ileriki okul yaşamında okuma-dil gelişimi ve okul başarısına katkı sağladığı görülmüştür. Okul öncesi eğitim ile alakalı yapılan araştırmalar sonucunda çocuklarda yaşam boyu sürecek olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür. Bu etkilerle alakalı şu hususlar belirtilmiştir (TÜSİAD, 2005).

- ✓ Etki derecesi ve devamlılık zamanı değişkenlik göstermekle, farklı olarak uygulanan okul öncesi eğitim programları çocuklarda her yönden olumlu etki göstermektedir.
- ✓ Planlanması çocukların gelişim düzeyine uygun olarak yapılmış bir program ileriki yıllardaki okul başarılarına olumlu katkı sağlamakta, ileriki yaşlarda suç işleme durumunu en aza indirmektedir.

Aileler, bazı beklentiler ile çocuklarını okul öncesi eğitime göndermektedir. Ülkemiz genelinde yapılmış bir araştırmaya göre (UNICEF, 2007) bu beklentiler sosyalleşme, kendine güvenme, arkadaşları ile iyi geçinme ve iletişim kurma, sevgi, saygı, paylaşma, bilgili olma, beceri kazanma, kendini geliştirme, okula uyum sağlama, okula hazırlanma şeklinde açıklanmaktadır. Sırasıyla sosyalleşme (%21), ilköğretime hazırlık (%20) ve çocuklarının kişisel gelişmelerine destek olunması (%16) şeklinde beklentilerinin ön plana çıktığı görülmüştür. Bunların yanı sıra, özellikle bazı kırsal bölgelerde bakımı devretme (%2), okul öncesi eğitim kurumunun daha güvenilir bir ortam olarak algılanması (%5), çocukların düzgün Türkçe konuşması ve öğrenmesinin arzu edilmesi (%5) yönünde beklentilerin oluştuğu görülmektedir. Aynı araştırmaya göre okula göndermeme sebebi olarak sırasıyla ekonomik şartlar, çocuğun küçük olarak değerlendirilmesi, okulda yapılan uygulamalarla ilgili tereddütler, annelik duygusunun öne çıkması ve okul servislerine duyulan güvensizlik gibi konular gösterilmektedir. Yapılan araştırmalara göre; Erken çocukluk döneminde annesi çalışan çocukların sosyo-duygusal gelişimlerine olumsuz etkileri olduğu ileri sürülmektedir. Annelerin çalışmasının aile ekonomisine olumlu etkisi varken, çocuğuna nitelikli zaman ayıramaması, sevgi ve özgüvenin yeteri kadar çocuğa verilememesi erken çocukluk döneminde çocuk üzerinde olumsuz etki ortaya çıkarmaktadır. Bu

nedenle ebeveynlerin çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliği önem kazanmaktadır. Çocukların ailesiyle geçirdikleri zamanın kaliteli yaşanması için anne-babalara büyük görevler düşmektedir.Çocukların aileleriyle geçirdikleri kaliteli zaman onların, çözüm odaklı düşünme becerilerinin gelişmesine, okuma düzeylerinin artmasına ve öz gelişim süreçlerine olumlu katkı sunmaktadır (Aslanargun&Tapan, 2011: 222).

Okul Öncesi Eğitimin Çocuk Üzerindeki Olumlu Etkileri Nelerdir?

Duygusal yönden, kendi özel işlerini kendisinin yapabilmesi,problemlerini kendi insiyitifiyle çözüme kavuşturması ve bazı durumlarda kendisinin bazı kararları verebilme kararlılığı sayesinde çocuklarda kendine güven duygusunu yükseltmektedir.Düşündüklerini ifade edebilme ve çevresindeki insanlara aktarabilme özgüvenini oluşturur. Özgüven kişinin kendi yeteneklerini fark etmesi, kendini başarılı ve değerli biri olarak hissetme derecesi olarak tarif edilebilir.

Okul öncesi eğitim programında fiziki olarak kesme, yapıştırma, boyama, kalem kullanma gibi aktivelerin düzenli şekilde uygulanması nedeniyle çocuklarda ince motor becerilerinde gelişme gözlenir.Bunun yanında okul ortamında çeşitli spor aktiviteleri olan koşma, zıplama, fırlatma, tırmanma vb. aktiviteler ile kaba motor kaslarını yoğun şekilde kullandığından bu kasların gelişimi hızlanır.

Ayrıca çocuklarda düzenli beslenme alışkanlığı gelişir bu durumun da sağlığına olumlu yansıma görülür.Bunun yanında okul öncesi eğitimi alan çocuklarda psikomotor alanda gelişim görülür. Gelişme gözlenen alanlardan bazılarını; top oyunlarında iyice ustalık gösterir, yaptığı işlerde hızı ve hareket ön plana çıkar ,yuvarlak çizimler yapar,ritm eşliğinde dans edebilir, verilen basit şekilleri makasla keser, oyun hamuru ile farklı figürler yapabilir,çeşitli sıvı maddeleri bir kaptan başka bir kabin içine boşaltabilir,ince bir çizgi üzerinde yürüyebilir,kare ve üçgen gibi geometrik şekiller çizmek gibi bir takım gelişmeler gözlenir.

Bilişsel gelişim özellikleri olarak; yaklaşık 1500-2000 kelime dağarcığına sahip olur, ona kadar olan rakamları sayar ve bazı rakamları tanıyabilir,cinsiyet ayrımı yapacak bilnce sahip olur,artık renk ayrımını yapar renklerin isimlerini söyleyebilir,detaylı sorular sorarak çevresini irdeler,masalsı kahramanlara ait abartılı hikaye dinlemekten keyif alır,dikkati toplama süresi 8 ile 10 dakikaya çıkar, soyut bazı kavramların farkına varır,gün içindeki zaman kavramlarını algılama gibi becerilerin geliştiği görülür.

Sosyal-Duygusal gelişim özellikleri olarak; kendisini ilgilendirilen sorulara makul ve mantıklı cevaplar üretir,toplu oynanan oyunlara katılıp kurallara uyum sağlar,sırada bekleme becerisi gelişir,büyüklerinde gördüğü davranışları taklit eder, çevresindeki insanların onu övmesi hoşuna gider, oyun oynarken ve konuşurken sırasını bekleme gibi becerilerin geliştiği görülür. Ayrıca çocuklar arkadaşlarıyla oyuncaklarını,yiyeceklerini paylaşmayı,akranları ile aralarında çıkan problemleri çözebilmeyi,zor durumlarda kendini korumayı ,arkadaşlarının haklarına saygı gösterme becerisi kazanırlar.Tüm edindiği kazanımlar yetişkin yaşlarında da ona yol gösterici olup ona problem çözüme yeteneği kazandıracaktır.

Birtakım yemek yeme, düzenli uyuma alışkanlığı, tuvalet alışkanlığı edinme gibi birtakım özbakım becerilerinin elde edildiği,okula devam sırasında aileden ayrı kaldığı için çocukta duygusal yönden de gelişme olduğundan çocukta bir özgüven patlaması olduğu gibi aile ile çocuk arasında daha güçlü sevgi bağlarının kurulması sağlanır.

Okulda birtakım drama oyunlarının oynanması nedeniyle çocuğun hayal gücünün gelişimini olumlu katkı sağladığı için çocuktaki var olan ilgi alanlarının ortaya çıkmasını sağlar.Okuldaki soyal etkinlikler sayesinde çocuğun dil gelişimi olumlu yönde etkilenir.

Yetişkinlik döneminde de kişilerin daha üretici ve verimli olmalarını ve sahip oldukları potansiyeli tam olarak kullanmalarını sağlar.Eğitim ortamında belirli zaman dilimi ve belirli kurallar içerisinde yapılan etkinlikler çocuğun sabır duygusu,zaman kavramı ,kurallara uyma becerisinin kazanılmasını sebep olur.Ayrıca okul ortamında birbirine yardım etme duygusu, okul eşyalarını,oyuncaklarını beraberce zarar vermeden düzenli kullanabilme becerisi ile insanlar ile iyi iletişim kurma becerisi kazanma okul öncesi eğitim ortamında gerçekleşir.

Çocuklar okullarda evlerinde yapamadığı bir çok etkinliği yaparken arkadaş ortamında sosyalleştiklerinden kendi fikirlerini ifade etmede sıkıntı yaşamazlar ve arkadaşlarının da bazı konular üzerinde ne düşündükleri ile ilgili bilgi sahibi olurlar.Okul öncesi eğitimin çocuğu verdiği tüm bu olumlu katkılar sayesinde çocuğun okulu severek gelmesine, okula hazır bulunuşluğuna ve okulda başarının artmasına neden olur.

Tüm yukarıda belirttiğimiz sebeplerden dolayı, okul öncesi eğitim veya erken çocukluk dönemi eğitimi,mutluka 0-6 yaş arası her çocuğa verilmelidir,ekonomik gelir seviyesi düşük aileler için devlet desteği sağlanarak çocukların dezavantajı ortadan kaldırılmalıdır. (Ayrancı, 2008).

Okul Öncesi Eğitim Neden Önemlidir?

Eğitim, bir ülkenin sosyal ve ekonomik açıdan gelişmişliği konusunda en önemli ve en gerekli şeydir. Bir ülkenin eğitim oranı ne kadar yüksek ise o ülkenin gelişmişliği de o kadar yüksek olur. Bu eğitimin temeli de erken çocukluk döneminde alınan eğitimidir. Okul öncesinde eğitim alan çocukların ilkökul ve ortaokul dönemlerinde daha başarılı olduğu saptanmıştır. Daha az uyum problemi ve grup faaliyetlerinde daha entegre oldukları gözlemlenmiştir. Erken çocukluk döneminde alınan eğitim çocukların aile yaşamlarını olumlu etkilemektedir. Aile içinde sorumluluklarını bilen, aile üyeleriyle uyumlu ve kurallara uyan birer çocuk haline geldiklerini de söyleyebiliriz. Erken çocukluk dönemi olarak nitelendirdiğimiz dönem, çocuğun doğduğu günden 6 yaşına olan süreci kapsamaktadır. Bu 0-6 yaş aralığında alınan eğitim, sadece ilkökul ve ortaokul değil, çocukların fiziksel, ruhsal, zihinsel, sosyal ve duygusal olarak tüm yaşamını etkileyecek kadar önemli bir eğitimidir. Bu eğitim sürecinde, bilinçsiz ve çocukların özelliklerini bilmeden verilen eğitim de o çocuğun tüm yaşamını olumsuz etkilemektedir.

SONUÇ

Okul öncesi eğitimi çocuklar üzerinde bilişsel, duyuşsal ve sosyal yönlerden sağladığı yararlar nedeniyle dünya toplumları tarafından 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren önem vermeye başlamış bir eğitim kademesi olmuştur. Bu dönem eğitim kademesi için özellikle gelişmiş batı toplumları tarafından erken çocukluk eğitimi şönünde ciddi eğitim politikaları geliştirmişlerdir. Özellikle bayanların çalışma hayatına yoğun katıldığı toplumlarda erken çocukluk dönemi eğitimine önem vermek birz da zorunluluk olmuş, bu konuda her türlü devlet desteği verilmiş, gereken kanuni düzenlemeler yapılmıştır. Günümüzde gelişmesi tamamlanmış batılı ülkelerde erken çocukluk dönemi eğitiminin oranı %70-80 seviyesine çıkmış, hatta bazı ülkelerde bu oran %100 seviyesine ulaşmıştır. Ülkemizde ise okul öncesi eğitim istenilen seviyede değildir. Bu eğitim kademesine veriler değer 2000'li yıllar ile gerek eğitim kurumu alt yapısının yaygınlaştırılması ve gerekse okul öncesi eğitimin devlet politası haline getirilip teşvik edilmesi ile bu dönem okullaşma oranı %5 seviyesinden ancak %30 seviyesine getirilebilmiştir. Bu okullaşma seviyesi gelişmek isteyen, sanayiide, ekonomide bir üst lige çıkmak isteyen bir toplum için oldukça düşük kalmaktadır. Erken çocukluk döneminde verilecek eğitim ile çocuklar yetişkin hayatına hazırlandıkları için bu dönemde alınan iyi bir eğitim sayesinde ileride çalışma hayatında bu çocuklardan en üst düzeyde verim elde edilmektedir.

Yapılan araştırmalarda ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri olduğu, bu beklentilerin çocuklarda görülen el becerisindeki gelişmeler, algı, konuşma ve dil becerisindeki gelişmeler, dikkatini toplayıp dinleme becerisini geliştirmesi, psikomotor, sosyal-duygusal, dil ve bilişsel gelişiminde olumlu katkılar yaptığı bizzat anneler tarafından da teyit edilmiştir (UNICEF, 2007: 6; Günalp, 2007, 5).

Eğitim uzmanları tarafından çocuklarda okul öncesi eğitime başlama yaşının temel eğitime hazırlık olması açısından erken olmasında birleşirlerken, bu yaşın 2 ile 3 yaş mı yoksa 3 ile 4 yaşlarını olması gerektiği noktasında görüş ayrılıkları vardır. Yaşları ne olursa olsun mutlaka her çocuğun okul öncesi eğitimden yararlanması gerektiği yapılan tüm araştırmalar ortaya koymuştur.

Erken çocukluk eğitimine başlayabilmek için çocukta bazı gelişim durumlarına bakmak gerekir. Çocuklarda eğitime hazır bulunuşluk seviyesi değişkenlik gösterebilir. Onun için çocuğun duygusal ve bazı kaba motor becerilerinin gelişmesi olması , normal yaşında gelişmiş olması gerekir. Normal gelişimini henüz tamamlamamış olan çocuklar okula başladıkları zaman uyum sorunu yaşayacaklardır. Her aile çocuğunun durumunu kendisi daha iyi bildiğinden okula başlama yaşına kendisi karar vermelidir. Tüm durumları göz önüne alarak normal gelişim seviyesi gösteren bir çocuğun okul öncesi eğitime başlama yaşı 2 yaş ile 4 yaş arası uygun olacaktır.

Erken çocukluk dönemi eğitimi alan çocuklarda sosyal ve duygusal yönden gelişmeye olumlu yönde etki ettiği, çocuğun yetişkin hayatında da yeteneklerinin ortaya çıkmasında, performansının, çalışma başarısı ve verimini artmasına önemli katkıları olduğu bilimsel araştırmalar sonucunda ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Akça, Y. , Şahan, G. & Tural, A. (2017). Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Özel Sayı 2, s. 394-403. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjcss/issue/33182/369814>.

Akyüz, Y. (2004). *Türk Eğitim Tarihi*, M.Ö. 1000 - M. S. 2004, 9. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Arslanargun, E. & Tapan, F. (2016). Preschool Education and its Effects on Children . Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(2), retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/1509/18305>.

- Ayrancı, E. (2008) , Okul Öncesi Eğitimin Önemi. <http://WWW.tavsiyedyorum.com/makale>.
- Derman, M.T. ve Başal, H.A. (2010). Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türki ye'de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimde Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (11), 560-569.
- GünAlp, A. (2007).Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim çağındaki Çocukların Duygusal Gelişimine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kesicioğlu, O.S. ve Alisinanoğlu, F. (2009). 60-72 Aylık Çocukların Çevreye Karşı Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Ahi Evran Üniver- sitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (3), 37-48.
- MEB, (2014). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.
- Senemoğlu, N.(1994).Okul Öncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, s. 21-30.
- Oktay, A. (1993). Okul Öncesi Eğitim, Eğitim ve Toplum. Kış, 37-41.
- Resmi Gazete (2019). T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, www.resmigazete.gov.tr
- TÜSİAD, (2005). Doğru Başlangıç,Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim, TÜSİAD, 2005, 05. 396.
- UNICEF, (2007), Okul Öncesi Eğitimde Bilgi Tutum ve Uygulama Araştırması. UNICEF, Ekim, 2007.
- Valkonava, Y. (2009). The Passion for Educating the ‘‘New Man’’: Debates of Preschooling in Soviet Russia, 1917–1925. *History of Education Quarterly*, 49 (2), 211 221.